

Srbija mora da procesuirati nelegalno hakovanje novinara i aktivista

Za:

Ms Ursula von der Leyen, predsednicu Evropske komisije

Ms Roberta Metsola, predsednicu Evropskog parlamenta

Mr Antonio Costa, predsednika Evropskog saveta

Ms Marta Kos, evropsku komesarku za proširenje

Mr Javier Zarzalejos MEP, predsedavajućeg LIBE Odbora

Ms Lena Düpont MEP, EPP koordinatorku u LIBE Odboru

Ms Birgit Sippel MEP, S&D koordinatorku u LIBE Odboru

Ms Fabienne Keller MEP, Renew Europe koordinatorku u LIBE Odboru

Ms Tineke Strik, MEP, Greens/EFA ko-koordinatorku u LIBE Odboru

Ms Saskia Bricmont, MEP, Greens/EFA ko-koordinatorku u LIBE Odboru

Ms Estrella Galán MEP, The Left koordinatorku u LIBE Odboru

—

Poštovani,

U ponedeljak, 16. decembra, organizacija Amnesty International [objavila je izveštaj](#) koji detaljno opisuje široko rasprostranjenu nezakonitu upotrebu špijunskog softvera protiv aktivista, novinara i članova civilnog društva od strane policije i Bezbednosno-informativne agencije (BIA) u Srbiji. Izdvojeni su potvrđeni slučajevi Nikole Ristića iz grupe "SviĆe", aktiviste inicijative "Marš sa Drine" Ivana Bjelića, novinara iz Dimitrovgrada Slaviše Milanova, ekološkog aktiviste Ivana Milosavljevića Bukija, i aktiviste organizacije "Krokodil".

Bezbednosna laboratorija Amnestija analizirala je uređaje građana Srbije koji su bili direktno pogođeni upotrebom intruzivnih tehnologija i pouzdano utvrdila da policija i BIA rutinski koriste novu vrstu špijunskog softvera koji Amnesty International naziva NoviSpy, zajedno sa zloupotrebom visoko sofisticiranog alata za ekstrakciju podataka izraelske kompanije Cellebrite.

Način rada je posebno zabrinjavajuć. Članovi civilnog društva su bili zaraženi špijunskim softverom tokom informativnih razgovora sa policijom ili BIA agentima, navodno radi njihove zaštite. Nakon što su im uređaji bili oduzeti ili van njihovog domašaja, policija i BIA su koristile Cellebrite za prisilno otključavanje uređaja, preuzimanje podataka i instalaciju špijunskog softvera NoviSpy kroz direktan pristup. Prema nalazima Amnestija, NoviSpy može da pravi skrinšotove i sa telefona ih šalje na server BIA, ali i da ostvari dozvole za pristup lokaciji, mikrofONU i kameri.

[Srbija je prethodno bila povezana](#) sa više alata za špijuniranje, poput Pegasusa, Predatora i FinFisher-a, od kojih su svi u suprotnosti sa zakonodavstvom Srbije. U Srbiji, posedovanje, distribucija i upotreba špijunskih softvera, kao vrste računarskih virusa, predstavlja krivično delo. Svaki neovlašćeni pristup zaštićenim uređajima i podacima je kriminalizovan. Iako pojedini zakoni omogućavaju primenu posebnih dokaznih radnji i posebnih mera nadzora i obrade podataka u izuzetnim slučajevima, špijunski softveri svojom intruzivnom i neselektivnom prirodom prevazilaze granice zakonskih principa neophodnosti, srazmernosti, zaštite podataka o ličnosti i zaštite privatnosti i samim tim su nezakoniti.

Upotreba špijunskih softvera dešava se paralelno sa pogoršanjem stanja demokratije i vladavine prava u Srbiji. U prethodnih nekoliko godina građani su svoje nezadovoljstvo izražavali na brojnim protestima protiv vlasti što je izazvalo [sve veću represiju](#) protiv aktivista, novinara, pripadnika civilnog društva i opozicije. Zbog toga što su najčešće taktike zastrašivanja privođenje i određivanje pritvora, veoma smo zabrinuti činjenicom da upotreba intruzivnih softvera postaje rasprostranjenija u Srbiji i pogoršava kršenje ljudskih prava.

Stoga pozivamo Evropsku uniju da:

- Zahteva od Vlade Srbije da se pridržava zakonodavnog okvira i hitno prestane sa nezakonitom upotrebom NoviSpy-a i drugih špijunskih softvera, koji nesrazmerno narušavaju osnovna prava, a za koje ne postoje adekvatne zaštite da se spreče i isprave štete po ljudska prava.
- Zahteva od nadležnih organa u Srbiji da zaustave urušavanje građanskih prava i sloboda, uključujući hapšenja i zastrašivanje novinara, aktivista i demonstranata.
- Zahteva od Posebnog tužilaštva za visokotehnološki kriminal da istraži okolnosti pod kojima je špijunski softver upotrebljavan protiv aktivista u Srbiji i obezbedi da je pravna zaštita dostupna žrtvama, uključujući garancije zaštite od ponavljanja incidenata.
- Zahteva od nezavisnih institucija Republike Srbije (Zaštitnik građana i Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti) da istraže okolnosti pod kojima je špijunski softver upotrebljavan protiv aktivista u Srbiji.

Zahvaljujemo na vašem razmatranju i stojimo vam na raspolaganju ukoliko imate dodatna pitanja u vezi sa ovom situacijom.

Srdačno,

Potpisnici:

1. European Digital Rights (EDRI)
2. ACT Grupa - Hrvatska
3. Access Now
4. Alternatif Bilisim - Turska
5. Amnesty International
6. ApTI - Rumunija
7. ARTICLE 19
8. CERNO - Hrvatska
9. SOFIJA - Hrvatska
10. Beogradski centar za ljudska prava - Srbija
11. Beogradski centar za bezbednosnu politiku - Srbija
12. Bits of Freedom - Holandija
13. Centar za građanske inicijative Poreč - Hrvatska
14. Centar savremene politike - Srbija
15. Centar za mirovne studije - Hrvatska
16. Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek - Hrvatska
17. Centar za ženske studije - Hrvatska
18. Citizen D / Državljan D - Slovenija
19. Građanske inicijative - Srbija
20. Civil Society Development Foundation - Rumunija
21. Kolektiv Ministarstvo prostora - Srbija
22. Zaklada za razvoj lokalne zajednice Slagalice - Hrvatska
23. CRTA - Srbija
24. Mreža mladih Hrvatske
25. CROSOL - Hrvatska
26. Danes je nov dan - Slovenija
27. Documenta - Hrvatska
28. Electronic Frontier Finland (Effi) - Finska
29. Electronic Frontier Foundation (EFF)
30. Electronic Frontier Norway (EFN) - Norveška
31. Electronic Privacy Information Center (EPIC)
32. epicenter.works - Austrija
33. Evropski pokret u Srbiji
34. European Sex Workers' Rights Alliance (ESWA)
35. GFF – Gesellschaft für Freiheitsrechte - Nemačka
36. Gong - Hrvatska
37. Homo Digitalis - Grčka
38. Kuća ljudskih prava Zagreb - Hrvatska
39. Nezavisno udruženje novinara Srbije (NUNS)
40. Inicijativa A11 - Srbija
41. Irídia – Center for the Defense of Human Rights - Španija
42. IT-Pol Denmark - Danska
43. Iuridicum Remedium - Češka
44. Komitet pravnika za ljudska prava (YUCOM) - Srbija
45. FLIGHT - Hrvatska
46. Metamorphosis - Severna Makedonija

47. Partneri za demokratske promene - Srbija
48. Politiscope - Hrvatska
49. SHARE Fondacija - Srbija
50. Fondacija Slavko Ćuruvija - Srbija
51. SOLIDARNA - Hrvatska
52. SUPERRR Lab - Nemačka
53. Vrijschrift.org - Holandija
54. Inicijativa mladih za ljudska prava (YIHR)